

— 't Is wel, Jan, sprak hij, den man vriendelijk op den schouder kloppend, neem uw geweer en kom met mij mee.

— Hé, wie is daar aan de deur? vroeg Moeremans plots.

— Goed volk, Jan.

— Zijn er reeds jongens?

— Ja, een op vier pooten... mijn brave hond...

— Ha, Vriend!

— Juist, en die zal wel op schildwacht staan en den omtrek veilig houden.

— Zie, hervatte de hovenier, het geweer op den schouder leggend, dat wapen is nog een geschenk van den ouden graaf, zaliger ». Jan, zei hij zoo, daar moet gij roofvogels en razende honden mee van 't hof houden ». Daar zit nu van bei dat soort te Willebroeck, 't zal nu goed te pas komen.

De twee mannen verlieten het huis van den hovenier en trokken dwars door het veld, zonder de baan te volgen.

Eindelijk naderden zij een steenen kruis, aldaar opgericht tot uitboeting van een moord, die er gepleegd was.

Dit kruis stond op een open vlakke ten Noorden van Willebroeck en het rees daar zoo plechtig en indrukwekkend op in den maneschijn en in de stilte van den nacht, dat Rollier zijn hoed van het hoofd nam, neerknielde en een gebed prevelde.

Ofschoon minder innig van gevoel, volgde Jan Moeremans nochtans zijn voorbeeld.

Na een korte poos stonden beiden op.

— In dat teeken zullen wij overwinnen, fluisterde Rollier.

— En nu, Jan, vervolgde hij, slaat gij rechts en ga ik links af. Zoomin als gij slipt, slaapt men thans in de hoven. Al wat weerbaar is, wacht naar het sein, met de wapens in de hand, gereed om toe te snellen. Hier, onder het

Steenen Kruis zullen wij vóór het krieken van den dag te samen komen. Gedenk de leus: Voor God en Vaderland!

Een waterachtige lichtstreep verhelderde de wolken in het Oosten en weldra schemerde de dag over de velden.

Er hing een witte mist vochtig over het landschap, en hij verstompte de afteekeningen van boomen en huizen.

Op een kwartier afstand van Willebroeck, naar den kant van Boom, stond aan weerszijden der baan een rij olmen en hazelaren, waartusschen de nevel als een zwevend gordijn slierde.

Doodstil en zwijgend lagen er in dit morgenuur een twintigtal jongelingen rechts en links van den weg. Allen waren als eenvoudige boeren gekleed, en zeisen, pieken en dorschvlegels dienden hun tot wapen. Slechts een zestal hadden een vuurroer.

Neêrgekniel in het slijk der gracht, die naast de olmen liep, zagen zij er zoo haveloos uit, dat men hen bij den eersten oogopslag voor een hoop bandieten zou hebben gehouden.

Doch, als men de uitdrukking gadesloeg, die op de gezichten lag verspreid, bespeurde men al spoedig, dat een verheven doel, een edele gedachte, die mannen bezielde.

Er straalde zulke kalme, zulke mannelijke fierheid uit de oogen, dat men aanstonds raadde dat er heldenharten onder die schamele, blauwe kielen moesten kloppen.

Eenerzijds van de baan, achter een olm, stond Rollier, die het gezag voerde over drie en twintig jongelingen; aan den anderen kant lag Jan Moeremans met een en twintig patriotten verscholen.

Zij richtten het gelaat naar Willebroeck en hielden den blik aanhoudend gevestigd op de baan, waarover mistsluiers zweefden, en waar het daglicht langzaam doorzeeg.

Vóór hen, tusschen den slootkant en het dorp, lag de vlakke, waar het *Steenen Kruis* was opgericht.

Rollier leunde tegen een olmestam en overwoog den toestand. Heden zou de eerste gewapende aanval tegen den verdrukker plaats hebben. Morgen zou Vlaanderen in vuur en vlam staan; morgen zou de stormklok luiden uit al de torens en de vrijheidskreet verschrikkelijk dreunen.

Ja, bij die overweging bonsde het hart van vreugde, maar die vreugde scheen door een wolk te worden beneveld. Wat zou de uitslag zijn van den strijd? Ongeoefende boeren, luttel in getal, stonden tegenover de overwinnende legers van een machtig land! Hoeveel bloed van trouwe vaderlanders zou er vlieten? Rollier zag naar de jongelingen, die daar kalm en vastberaden, met den blik op de baan, den vijand afwachtten. Straks misschien zouden verscheidene dier oogen voor altijd geloken zijn en de eerste martelaars der vrijheidszaak in volle kracht en vollen levensbloei den eeuwigen slaap zijn ingegaan. En onwillekeurig legde hij de moedige man, de hand op zijn harte, dat na verloop van ettelijke uren mogelijk opgehouden zou hebben te kloppen en hij dacht aan zijn geliefde moeder, aan zijn dierbare zuster, aan zijn arm, verdrukt Vlaanderen.

— Hé, kapitein! zei een jongeling, zich tot Rollier wendende.

— Wat is er, Nelis?

De jongeling stak den arm uit, wees met den vinger naar een plaats op den weg en zei:

— Ginds beweegt iets.

— Ik bemerk niets door den mist, antwoordde Rollier.

— Jawel, kapitein... Zie!... zie!... Het is... een hond!

— Ho, 't is « Vriend », antwoordde Rollier. Jongens, die brengt nieuws.

Een stond later kwam het trouwe dier toegesnel, sprong den kant op en vervolgens tegen de beenen van zijn meester.

— Wat is er, Vriend? vroeg de kapitein.

Vriend spitste de ooren, keek kwaadaardig in de richting van het dorp, liet zijn vreeselijke tanden zien en stiet een dof gegrol uit.

— Begrepen, Vriend, sprak Rollier.

En zich tot zijn strijdgenooten richtend, vervolgde hij:

— Opgepast, jongens, daar zijn de beulen van Vlaanderen, die onze makkers naar den dood voeren. Geen genade! Onthoudt het allen!

Het was een plechtig oogenblik.

De patriotten hielden hun adem in... Er lag een doodsche stilte over het veld... Zachtjes brak de zon door den nevel en nu zagen zij ginder verre den toren van Willebroeck, en er steeg een gebed op uit hun harte. Langzaam schokkend, dreunend door de morgenstilte, hoorden zij op een afstand een kar over den steenweg naderen. Krampachtig omklemden de patriotten de stokken hunner zeisen en vlegels en die een geweer hadden, maakten zich gereed om aan te leggen.

— Goed mikken, en niets doen vóór het kommando! fluisterde Rollier.

Aller hoofden knikten; allen kenden de onderrichtingen.

De schokkende kar naderde, naderde met hoefgetrappel van paarden en stappen van mannen en nu zag men, in den half verzonden nevel, vol lichtinteling, de geweren der soldaten schitteren. Men zag hun ruige gezichten, met lange, afhangende snorren; het witte bandenkruis over de borst; de tweepuntige steken met kokarde, schuins op het oor; den commissaris Gengoult op een ongezadeld paard, dat gewis te Willebroeck werd opgeëischt en de kar, de kar met de gevangenen, boven welke de hooge gestalte uitstak van Jan Meving, die het hoofd nu links, dan rechts wendde, als zocht hij zijne vrienden op de vlakke, waar alleen het *Steenen Kruis* als een graftombe verrees.

En men hoorde nu duidelijk de stemmen; die van den commissaris, welke schertste met een officier, en die van de soldaten, welke lachten en de gevangenen tergden, omdat zij het hoofd bogen voor het kruis. En duidelijk klonk uit den mond van een Sanskulot door den reinen morgen, over

Vlaanderen's beemden, de spotternij, die eens op Golgotha had gedreund:

— Gij bidt uw hemelschen Vader, vraag hem nu dat hij u verlosse!

En men hoorde — nog duidelijker en heel dicht bij — een anderen Sanskulot roepen:

— Hun God heeft zijn paspoort gekregen en de godin der Rede bewoont thans zijn paleizen!

En zoo dicht nu, dat men de ademhalingen hoorde, zei er een:

— Compagnons, laat ons de « Carmagnole » zingen.

— Bravo! riepen de anderen.

En het galmde uit twintig borsten:

Dansons la Carmagnole
Vive le son, vive le son,
Dansons la Carmagnole
Vive le son du canon!

— Vuur!

En een knetterende zesvoudige losbranding scheurt de lucht.

De zang sterft op de lippen der Sanskulotten; vier storten kermend tegen den grond; er stijgt een dikke kruitdamp in de olmen op en van weerskanten springen twintig mannen als leeuwen op de baan.

Verrast door den plotseligen aanval, verstommen de republikeinen; het paard van den commissaris steigert verschrikt, maar dit duurt slechts een oogenblik.

— Vive la République! schreeuwen de soldaten.

— Chargez! beveelt Gengoult.

De Sanskulotten hebben den tijd niet om hun geweren af te vuren; met gevelde bajonetten ontvangen zij de patriotten en nu begint er een vreeselijke strijd van man tegen man. De zeisen klieven de lucht met bliksemflitsen en druipen van het bloed; de dorschvlegels zwieren en verbrijzelen de schedels, zoodat er spattende hersenen en haarvlechten aan kleven; de pieken doorboren de borsten en kruisen met de bajonetten; die door de lichte wambuizen der patriotten dringen.

Rollier staat alleen tegenover drie manschappen, die hem willen doorsteken, doch hij zwaait de kolf van zijn geweer zoo verschrikkelijk rond, dat er twee ter aarde storten.

Gengoult heeft zijn sabel getrokken en is op het punt het hoofd te klieven van Rollier, die onmogelijk den slag nog kan afweren, doch op hetzelfde oogenblik ontvangt het paard van den commissaris een geweldigen messteek in de zijde, tengevolge waarvan het met woest gehinnik zijdelings over de gracht springt en zijn berijder in dolle vaart over de velden voert.

Meving is er in geslaagd zijn boeien af te rukken en, zonder wapens, alleen met een zakmes gewapend, zich tusschen de strijders te werpen, juist nog bijtijds om Rollier van een zekeren dood te redden.

Onder gehuil en gekerm, onder het hijgen van boezems, duurt de strijd steeds voort.

Jan Meving heeft een geweer uit de hand van een gewonden Sanskulot gerukt en vecht nu mede, zonder te luisteren naar het geroep van Nardus-Verbelen en de drie andere gevangenen, dat men hen van hurne boeien verlossen zou, blakend als ze zijn van begeerte om aan den kamp deel te nemen.

Nog zeven Sanskulotten blijven ongedeerd en houden den strijd vol.

Doch nu worden ze omsingeld, gekwetst en ontwapend, en zegevierend stijgt ditmaal de zegepralende kreet op:

— Voor God en Vaderland!

Rollier en Meving snellen in elkanders armen; er valt geen woord van hun lippen, maar hun harten, die op elkander kloppen, zijn welsprekender dan een taal het zou kunnen wezen.

Rondom hen is het schouwspel verschrikkelijk: een tiental lijken van Sanskulotten en patriotten bedekken den grond en liggen ondereen in de laatste omhelzing van den dood. Evenveel gekwetsten steken de armen uit en kermen om hulp.

De Eerwaarde heer Frans Quarteer, die in een naburige hoeve den nacht had doorgebracht, is op het geknal der

geweren toegesnel en spreekt over allen de woorden van vergiffenis uit *Absolvo vos!* indien er op de zielen dier martelaren één vlek kan kleven, die niet zou zijn uitgewischt.

De gekwetsten worden nu op de kar gelegd, die de gevangenen aanbracht, en met de vijf Sanskulotten, die zich moesten overgeven, naar het dorp gevoerd.

Doch vooraleer die plaats te verlaten, waar het eerste bloed van den vrijheidsoorlog stroomde, beklimt Rollier het *Steenen Kruis*, terwijl de patriotten er in dichte groep omheen zijn geschaard. De priester staat naast den held. Ook « Vriend », de moedige hond, aan wiens bebloeden muil men zien kan dat hij ook medegevochten heeft tegen de Sanskulotten, heeft het recht om tusschen die moedige strijders te kwispelstaarten.

Frisch en zonnig beschijnt de Oktobermorgen die schilderachtige groep, waarboven het *Kruis*, Rollier en de vreeselijke wapens uitsteken.

— Makers, spreekt Rollier, wij hebben onze dorpsgenooten en medestrijders verlost. Dank zij uw heldenmoed staan ze vrij om te kampen. Want dat deze overwinning u niet begoochele : ze is het begin en niet het einde van onzen strijd. De eerste Sanskulotten zijn onder onze slagen gevallen. Bloedig zal Frankrijk hen willen wreken, maar zweert dat gij allen, tot den laatsten toe, bij den galm der stormklok hier naar het *Steenen Kruis* zult snellen, tot verdediging van het Vaderland.

— Wij zweren het, klonk het als uit één mond.

— En ik, sprak de waardige priester, Frans Quarteer, ik zegen uwe edele pogingen, ik zegen uwe wapens. Dat God u beschermte en in Zijn schoot onze broeders opnemen, die zoeven de zaak der vrijheid met hun bloed bezegelden.

De priester hief zijn handen op en allen knielden neder in het stof, terwijl hun gebed als een wierookzuil ten hemel steeg.

TWEDE HOOFDSTUK.

DE NOODKLOK STORMT IN VLAANDEREN.

20 October !

Grauw is de lucht en kil de droge Noorderwind, die over de stoppelvelden giert.

De patriotten zijn in de bosschen tusschen Willebroeck en Puers gelegerd. Er zit een ruige en havelooze groep in het woud, dat een half uur van eerstgenoemd dorp ligt. Eenigen bidden den rozenkrans, anderen kuischen hun geweer. In de diepte, door het heuvelachtige van den boschgrond gevormd, smeult een houtvuur en, als de knetterende takken soms een rooden gloed door de avondschemering in het rond werpen, leest men lijden en ontbering op de magere trekken der vaderlanders. De dorpen zijn niet meer veilig en de patriotten moeten als dieren in de bosschen vluchten en er zich schuil houden.

Er zijn schildwachten aan den zoom van het woud uitgezet ; van tijd tot tijd ritselt er iets tusschen de struiken, een gebukte gestalte kruipt naar de baan en onrustige oogen onderzoeken loerend den schemerenden gezichteinder. Dwars door de velden, uit de richting van Willebroeck, komt een man aangelopen. Twee der patriotten hebben hem gezien.

— Hij behoort tot de onzen, fluistert de een.

— Mij dunkt dat het de jongen van den smid is, lispelt de ander.

— Ja, 't is Witteke.

Witteke, een zestienjarige knaap, met kort geknipt vlashaar, en scherp en schrander gelaat, nadert buiten adem het bosch.

— Hé, Witteke ! roept de schildwacht.

— Waar is kapitein Rollier? vraagt de knaap hijgend.

— Wat is er dan?

— Ze zijn daar !

— Wie?

— De Sanskulotten antwoordt Witteke, wiens oogen vlammen schieten.

De andere patriotten, die bij het vuur zitten, snellen toe. Het nieuws : daar zijn ze, brengt een algemeene ontstentenis teweeg.

— Waar zijn ze? klinkt het in het rond.

— Breng me bij den kapitein, vervolgt de jongen. Spoed u. Waar is hij? Er valt geen tijd te verliezen.

— Kom, Witteke, ik zal u bij hem brengen, zegt Jan Moeremans.

De patriotten staren elkander in stomme verwachting aan. Die een geweer hebben, rapen het van den grond op en zien of het geladen is.

Moeremans en de knaap snellen dieper het bosch in, langs het smalle wegeltje, dat er door kronkelt. Weldra komen beiden aan de vlakke, waar, aan den zoom, een armoedige hut staat.

— Hier is de kapitein, zegt Moeremans en hij wil de deur openen, die tot aan de lage strooien hut reikt.

Doch de stulp is gesloten.

— Wie daar? klinkt het binnen.

— Hier is Witteke met nieuws, kapitein.

— Komt binnen.

De woning, waar zij ingaan, is donker en laag van zoldering. De duisternis van den schemeravond wordt slechts getemperd door den valen schijn, die uit den zwarten haard opstijgt. Alles is doodstil. In een alkoof zit een meisje, wier zachte blik de binnenkomenden nauwkeurig gadeslaat en wier ooren elk woord trachten op te vangen. Doch Rollier fluistert :

— Volgt mij !

Hij opent de achterdeur, die op een klein wa chhuis uit geeft.

— Mijn moeder is ziek, zegt hij en, alhoewel ze slaapt, vrees ik dat zij iets vernemen zou, dat haar ontstellen kan. Gij weet dat zieke menschen een fijn gehoor hebben. Wat nieuws brengt ge mij, brave jongen?

— De Sanskulotten rukken aan, kapitein.

Kalm ontvangt Rollier dit bericht.

— Waar zijn ze?

— Ze komen van Boom en moeten nabij het dorp wezen.

— Hebt gij ze gezien, Witteke?

— Ja, kapitein. Ik lag verscholen aan den kant, waar gij hen verslagen hebt. Hun aanvoerder wees de plaats aan, en nu steeg er uit den troep een vreeselijk moordgehuil op. Zij balden de vuisten en staken ze dreigend uit naar ons dorp.

— Met hoevelen waren ze?

— Hun getal is groot, zeer groot, kapitein. Honderd of tweehonderd, of nog meer, kapitein.

— Gij zijt een moedige en brave knaap, vervolgt Rollier, en ik zal u voor uw diensten beloonen.

— Ik verlang niets, kapitein, dan u te helpen die moordenaars uit ons land te drijven. Mag ik u iets vragen?

— Ja, zeker.

— Zult gij « ja » zeggen, kapitein?

— Ik denk het wel.

— Krijg ik ook een geweer, om mee te vechten?

Rollier bezag het tengere jongetje, nog haast een kind, wiens oogen van moed en onverschrokkenheid fonkelden.

— Gij kunt ons meer dienst bewijzen met het overbrengen van berichten, Witteke.

— Ja, kapitein, maar laat me toch vandaag meevechten.

En zijn oogjes keken begeerig naar de twee pistolen, die Rollier in den gordel droeg.

— Ik zal u een eerepost geven, vervolgt de jonge man. Gij blijft hier, om bij mijn zieke moeder en mijn zuster te waken. Komt er gevaar voor hen, dan zult ge mij bij de patriotten wel vinden ; ik vertrouw op u.

De knaap richtte fier het hoofd op, hij greep Rollier's hand, kuste ze en riep in vervoering :

— Ik dank u, kapitein ; ik zal hier blijven waken. Gij moogt op mij rekenen.

Die woorden werden op vasten en heldhaftigen toon door Witteke uitgesproken, en, in de gegeven omstandigheden, hadden zij niets belachelijks in den mond van het moedig jongste.

Rollier trad weder binnen en wenkte zijn zuster.

— Slaapt moeder?

Het meisje knikte.

— Ik moet gaan, Bertha.

— Zijn zij er? vroeg zij met onvaste stem.

Rollier boog het hoofd.

— Ik laat dezen knaap bij u, lieve zuster. Hij zal mij komen verwittigen, indien mijne tegenwoordigheid hier noodig is.

Het meisje nam den hoed van haren broeder, stak een gewijd palmtakje tusschen het lint, spelde er een wit lapje op met rood kruis, dat zij zelve aan de sponde der zieke vrouw vervaardigd had, en fluisterde :

— Dat God u bescherme!

Rollier verliet met Jan Moeremans de hut.

Zij spoedden zich voort door het bosch, waarin de nacht nu was neergedaald.

Het duurde niet lang, of zij kwamen aan de boschvlakte, waar de patriotten in een dichte groep hun aanvoerder stilzittend afwachtten.

Aller oogen waren gericht op den schranderen man, wiens hooge en slanke gestalte boven de anderen uitstak.

Met vaste stem, waarin echter iets vriendelijks lag, sprak hij :

— Lieve vrienden, broeders, de schender van onze altaren, de verdrukker van het vaderland, de verwoester van onze haardsteden, rukt op dezen stond ons dorp binnen. Hebt gij uw leven veil voor al wat u dierbaar is?

— Ja, ja! klonk het dof, maar beslist.

— Vooruit dan, om den vermetelen overweldiger terug te drijven. Morgen zal de opstand misschien geheel Vlaanderen door losbreken, laat ons het goede voorbeeld geven. Vóór de haan kraait en het morgenrood den toren kleurt van ons geliefd dorp, moet de laatste Franschman verdwenen zijn van den bodem, waar onze wieg op stond. Leve het Vaderland!

— Leve het Vaderland!

En de stemmen der patriotten herhaalden dien kreet, zacht als een gebed, maar fier als een strijdeus, terwijl de hoofden bogen.

— Bereid! u tot den tocht! Moeremans, blaas den hoorn, opdat hij als een sein over bosschen en velden klinge en onze broeders verwittige, die in den omtrek op het teeken wachten. Allen weten dat zij aan het *Steenen Kruis* moeten te samen komen.

De hovenier had reeds den hoorn aan den mond gebracht, toen een gedruisch door het loover ritselde.

Met wantrouwend en vorschend oog keerde de groep zich om.

Opmerkelijk is het, dat in zulke omstandigheden, wanneer de zenuwen gespannen zijn, het minste gerucht doet opvliegen.

Er kwam een hond uit het kreupelhout gesprongen, die tot bij Rollier voorthuppelde.

— 't Is Vriend! riep deze. Die brengt ons nieuws uit het hoofdkwartier onzer beweging, van de gebroeders Quarteer, te Boom.

Doch, nauwkeuriger toeziende, vervolgde hij :

— Wat deert u, braaf dier? Waarom heft ge uw poot op?

Vriend stak inderdaad den voorpoot omhoog, dien de aanvoerder vastgreep. Hij voelde iets lauws aan zijne hand en bezag ze.

— Bloed! riep hij. Arme Vriend, gij zijt gekwetst!

Maar het brave dier kwispelstaartte en keek zijn meester met zijn trouwe oogen vriendelijk aan.

— Breng een lantaarn hier, beval Rollier.

Bij het schijnsel van de lantaarn zag men het bloed van den poot neerzippelen.

— Ze hebben op Vriend geschoten, ging de patriottenaanvoerder voort. Een kogel heeft zijn poot doorboord! Braaf dier! fluisterde hij, mijn lieve, beste Vriend!

En, een knie op den grond zettend, verpleegde Rollier zelf de wonde voorloopig met zijn zakdoek. Het was een treffend schouwspel, den grooten vaderlander, den onverschrokken krijgsman het dier zoo teeder te zien verplegen.

— Mag ik blazen? vroeg Moeremans, die dit tooneel slechts tijdverdrijf noemde.

— Een oogenblik, zei Rollier. Vriend heeft een halsband aan, waarin misschien nieuws zit.

Hij maakte den koperen halsband los, en vond van binnen een langwerpige papier. Hij ontvouwde het en las :

« Broeders! Op dit oogenblik vertrekken de Sanskulotten

» naar Willebroeck. Ze zijn tweehonderd vijftig man sterk.

» Wij hopen dat Vriend vóór hen bij u zal wezen! Welke

» gruwelen zij ook mogen bedrijven, vermijdt elke botsing en

» rukt op Puers in; verzamelt er zooveel patriotten als gij

» kunt en voegt u morgen bij het leger van Bornhem. Met

» vereenigde krachten zullen wij den vijand vernietigen.

» Want morgen is het de groote dag, en heden nacht zal

» het storm luiden over geheel Vlaanderen ».

Het briefje was niet geteekend, maar Rollier, die het luidop las, kende de hand en sprak :

— Dat is het schrift van Jan Quarteer, vrederechter te Boom.

En terwijl zijn oog glom bij den schijn der maan, her nam hij :

— Gij hoort het : Morgen is het de groote dag en heden nacht zal het storm luiden over geheel Vlaanderen!

Er ruischte een lange waai door de ontlooverde kruinen der boomen en het was alsof de geest van het vaderland er door waarde. Vreugde verhelderde de bleeke gezichten dier heldhaftige mannen en er scheen een zegelied in hun hart op te stijgen.

— Morgen, morgen!... klonk het hoopvol.

De eerste dageraad, die gloren zou, zou de dageraad van de vrijheidszon zijn.

— Gij hoort het, Moeremans, sprak Rollier. Steek uw hoorn maar weg. Wij vertrekken onmiddellijk naar Puers; neem eenige mannen mee en laat al onze broeders in de naburige bosschen verwittigen, en hun zeggen dat zij herwaarts komen. Gij hebt het verstaan: wat er ook voorvalle, geen botsing met de Sanskulotten. Zij zijn veel talrijker en beter gewapend dan wij.

— En als wij onderweg een troep ontmoeten?

— Dan moet gij dien troep vermijden, Moeremans. Dit is het bevel, en vergeet niet dat in oorlogstijd gehoorzaamheid en tucht de sterkste wapens van een leger zijn.

Welk een bekrachtiging moesten die laatste woorden vinden in de dingen, die komen zouden! Waarschijnlijk is het dan ook dat, indien al de patriotten één aanvoerder, een schranderen en wakkeren Rollier waren gevolgd, de geschiedenis het jaar 1798 naast 1302 (1) in hare glorieijke annalen had kunnen schrijven!

Doch Moeremans, alhoewel een gouden hart en vurig patriot zonder vrees, behoorde tot degenen, die met overijling te werk gingen.

— Willebroeck aan die schelmen en moordenaars overlatten! mompelde hij. Willebroeck prijs geven aan de Sanskulotten...

Willebroeck! Willebroeck! Verder zag zijn beperkte geest niet. Zijn dorp was zijn vaderland. Hij verstond het anders: ieder moest have en goed, eigen grond verdedigen.

De Sanskulotten waren in Willebroeck gevallen; op die van Willebroeck rustte de plicht den vijand te verdrijven. Die van Puers, meende hij, en die van Bornhem, Boom en Sint-Amunds moesten dat voorbeeld maar volgen. Hij begreep niet dat die verdeeling van krachten noodlottig werken zou, dat een leger gemakkelijk dorp na dorp, streek na streek veroveren kon, en dat Klein-Brabant, Waasland, de Kempen en het Hageland achtereenvolgens moesten bezwijken.

Jan Moeremans had te veel achting en liefde voor Rollier om hem ongehoorzaam te wezen, doch brommend voerde hij de ontvangen bevelen uit en verzamelde hij de verstrooide manschappen.

— Willebroeck zonder slag of stoot overgeven! Neen! dat was te erg!

Rollier liet zijn hand streelend over den kop van Vriend gaan, toen plots angstige kreten en uitroepingen: « Brand! brand!» rond hem klonken.

De armen werden uitgestrekt, de vingers wezen in de richting van Willebroeck en de opengespalkte, verschrikte oogen zagen van verre een rossen gloed ten hemel stijgen.

Brand! brand!

Vlammen likken den gezichteinder en zware, met rooden vuurglans doorgloeide rookwolken warrelden in ijsingwekkende zuilen opwaarts, naar het donkere zwerk.

(1) Ieder Vlaming weet dat den 11 Juli 1302 de Slag der Gulden Sporen werd gewonnen.

De roode haan kraaide boven Willebroeck. Onwillekeurig klampten de patriotten hun geweren en wapenen vast, terwijl toorn en woede in hunne harten blaakten.

Eén gedachte bezielden allen: naar den vijand snellen, die het vuur aan hun haardsteden had gestoken, hem verdrijven of sterven op het puin hunner have.

Nog één stond, en zij zouden vooruitspringen.

Somber en met de armen overeen, staarde Rollier naar het akelig tooneel. Het was of men den weerglans van den brand in zijne oogen zag flikkeren.

— Halt! beval hij koel.

— Kapitein, riepen stemmen om hem heen, zullen wij Willebroeck laten afbranden?

Bleek doch koud was het gelaat van Rollier, terwijl zijn blik op het vlamdend dorp gericht bleef.

Kalm als de sterren, die ginder aan den trans pinkelden, koel als de wind, die uit het Noorden blies, vielen de woorden van zijne lippen:

— Zijt ge het reeds vergeten? « Welke gruwelen zij ook bedrijven mogen, vermijdt elke botsing, en rukt op Puers in ». Dat is het ordewoord. Wij zijn soldaten, op dit oogenblik, en kennen slechts het bevel: zonder morren of rede-neeren voeren wij het uit.

Sombere stilte volgde op die woorden. Sommigen begrepen niet dat de vurige patriot Rollier, bij zulk een schouwspel, met de armen overeen kon blijven staan, doch de schrandersten bewonderden zijn stalen karakter en zijn kalmte, en zagen dat hij meer dan onverschrokken was, dat hij de hoedanigheden van een krijgsoverste bezat.

Rollier trad eenige stappen voorwaarts tot aan den zoom van het woud; aandachtig nam hij de plaats op, waar de brand woedde.

Daarop richtte hij zich tot zijne mannen en zei:

— Er staat geen dorp in brand, maar slechts één huis. Ge ziet dat het vuur tot één plaats beperkt is.

De patriotten knikten.

— Waar mag het zijn? vroeg een hunner.

— Dat kan men duidelijk zien, vervolgde Rollier rustig en bedaard. Bemerkt gij die populieren aan weerszijden van den brand? Men onderscheidt ze heel duidelijk in den gloed.

— Ja, dat is zoo! riepen verscheiden monden.

— Gij kent ze toch wel, die populieren, vervolgde hij met een stem, die ernstig, maar toch onverschillig klonk.

En wyl niemand antwoordde, vervolgde hij:

— Neen, kent gij ze niet? Gij weet toch wel dat er te Willebroeck slechts één huis met populieren omringd is.

Aller oogen waren op den kapitein gevestigd, doch niemand sprak. Iedereen had begrepen. Bedaard ging Rollier voort:

— Ik ben blij dat het mijn huis is. De vernielingswoede der Sanskulotten zal misschien gekoeld zijn, en dan blijven de andere huizen gespaard. God geve het!

De groep hield den blik onafgewend gericht op de vlammen, die breder en hooger opschoten.

Uiterlijk was Rollier kalm. Er bewoog geen spier op zijn gelaat, maar diepe weemoed daalde neder in zijn harte.

Er was zooveel in dat huis, waaraan hij hechtte, dat hij als heilig beschouwde! En dat alles werd nu vernield en wierp een rooden schijn in de onmetelijke uitgestrektheid van den zwarten nacht.

Zijn hart scheen verteerd; hij had naar zijn dierbare moeder, naar zijn dierbare zuster willen snellen, hen willen omhelzen, hen aan de borst te drukken en bij die geliefde wezens zijn grievend zielewee vergeten. Doch hij blikte in het rond, en zag den haveloozen troep daar staan.

Zijn plicht hield hem hier, midden in den nacht, midden in 't gevaar, elk oogenblik door den dood bedreigd. Hij mocht zijne makkers geen stond meer verlaten om de zieke moeder te omhelzen, die nochtans geen tien minuten van hem verwijderd was.

Maar toch moest er iets van zijnentwege naar haar en zijn zuster.

Hij nam een papier uit den zak en schreef bij den schijn der lantaarn:

« Geliefde moeder, dierbare zuster, ik vertrek met de » troepen naar Puers en Bornhem. Morgen is 't de groote » dag. Weldra zult ge mij weerzien en dan zal het vaderland » vrijgevochten zijn. Bidt voor 't welgelukken van onze on-

» derneming en voor mij; geen enkel oogenblik zal ik u ver- » geten. Moed en hoop ».

Hier hield hij even op.

Moest hij er nog iets bijvoegen? Moest hij haar melden dat hunne woning in brand stond?

Na een ommezien te hebben gearzeld, oordeelde hij het beter, dat zij de ramp van hem zelf vernamen, dan dat het hun van elder, ter oore komen moest. Hij vervolgde:

« Goddank, dat wij allen in veiligheid zijn. De Sanskulot- » ten hebben hun woede bot gevierd met onze woning in » brand te steken! Zij weten niet, hoe weinig ze ons daar- » meê treffen. Opent dezen nacht uw venster en luistert; gij » zult de noodklok overal in de verte hooren stormen. » « Vriend » is gekwetst aan zijn poot; verpleegt hem goed, » hij is een verdienstelijk vaderlander. Gebeurt er iets, dan » zal Witteke mijn spoor wel te Puers of te Bornhem ont- » dekken. »

Dikt ».

Hij vouwde het papier en sloot het in den koperen halsband van zijn hond.

Deze begreep dat er iets voor hem te doen was en hinkte, blijmoedig kwispelstaartend, op zijn drie pooten voort.

— Naar uwe meesteres, Vriend, sprak Rollier en wees met zijn vinger op het pad in het bosch. Naar uw meesteres.

Het verstandige dier had hem reeds begrepen; hij kende het woord: « naar uwe meesteres » even goed als « naar uw baaske », waarop hij naar Rollier liep. Onder een vroolijk geblaf kroop hij hinkend, doch gezwind, door het kreupelhout in de richting van de hut. Eenige minuten later krabde hij daar aan de deur en blafte een paar malen, tot dat Witteke voor hem kwam opendoen. Vriend werd dien avond op Bertha's schoot door haar bedreven handen verzorgd. Door het zenden van dien bode, voelde Rollier zijn hart verlicht, doch de tijd verstreek, en hij begon ongeduldig te worden. Waar bleef Jan Moeremans? Eensklaps trof hem een nieuwe schok. Op drie, vier plaatsen stegen er vlammen op boven het dorp, er stonden andere huizen in brand, en op hetzelfde oogenblik barstte er een knetterend geweer-vuur los. Rollier sloeg krampachtig de hand aan zijn pistool en fronste dreigend de wenkbrauwen.

— De ongelukkigen! riep hij toornig. Ze zijn handgemeen!

De losbranding der vuurroeren werd heviger en heviger.

De patriotten hunkerden naar den strijd.

— Kapitein! riepen ze, onze broeders zijn in het vuur; snellen wij hen ter hulp!

En wederom wilden zij vooruit.

Voor de eerste maal glom er woede in de oogen van den aanvoerder; hij was bleek als de dood en, zich voor hen plaatsend, die reeds oprukten, riep hij:

— Slechts over mijn lijk kunt gij heen. Die mijn bevelen overtraden, zijn landverraders; zij verdienen den kogel. Ik duld ze niet langer in het leger of geef zelf den strijd op. O, die ongelukkige Moeremans, want hij is het, zonder twijfel!

Het geknal dreunde voort door den nacht, doch verflauwde allengs, tot het eindelijk geheel wegstierf. Nu telde men elf daken in het dorp, waarboven de vlammen woedden.

Rollier had geruimen tijd op en neer gewandeld en het was reeds tien uur in den avond geworden, toen Jan Moeremans eindelijk buiten adem kwam toegesnel. De kapitein ontving hem norsch en greep aanstonds zijne handen... ze waren zwart van het kruut.

Rollier bezag Moeremans met zulken strengen blik, dat deze er geheel door bedremmeld werd.

Stotterend en stamelend begon hij zich te verontschuldigen, eer hem een woord was toegesproken.

— O, kapitein, ge moet niet kwaad op mij wezen... ziet ge... ze verschenen daar zoo opeens vóór ons... hm!... we waren met een groepje van tien... zoo goed verstoppen achter een haag... hm!... en zij stonden zoo met een dertig- of veertigtal op de baan, vlak in den maneschijn... en... en... ze begonnen de hoeve van pachter Janssens... hm, in brand te steken... Ik zei het nog, kapitein... niet vechten, zei ik zoo... hm! kapitein Rollier heeft het bevolen... Naar Puers, zei ik zoo, maar... ze stonden daar zoo schoon in den maneschijn... en wij achter eene dikke haag... Wij hadden de geweren geladen... niet schieten, zei ik zoo... hm... we legden aan... naar Puers! zei ik zoo, de kapitein heeft het be-

volen... en... en... met den eersten slag tuimelden er zeven of acht neer... De anderen, die er bleven, wisten niet van waar het kwam en schoten in de lucht of op den wilden boef rond zich... hm!... wij laadden nog eens... goed mikken, zei ik zoo, en... ze vielen als musschen, terwijl de weinigen, die nog konden loopen, het hazenpad kozen met nog wat lood in den rug.

Rollier glimlachte.

— Moeremans! Moeremans! sprak hij, vriendelijk de hand op diens schouder leggend. Is dat de bevelen van uw overste nakomen? En hoeveel manschappen hebt gij verloren?

Jan scheidte weer moed, en de vreugde blonk op zijn gelaat, nu hij bemerkte dat Rollier hem vergeven had.

— Hoeveel mannen wij verloren hebben? riep hij opgeruimd. Geen enkele, kapitein, geen halve! Zij weten nog niet van waar hun die part gespeeld werd en nu zijn ze zeker naar ons aan 't zoeken, maar vinden zullen zij ons niet. Het is aan den anderen kant van het dorp gebeurd, aan de hoeve van pachter Janssens.

— En onze broeders? Hebt gij hen verwittigd?

— Ja, kapitein, allen zijn reeds op de baan naar Puers. Het gros van het leger is voorbij, wij vormen de achterwacht.

Dat was een verheugend nieuws en Rollier's gelaat helderde dan ook geheel op.

— Vrienden, sprak hij, ik stel u Jan Moeremans voor als een toonbeeld van moed en onverschrokkenheid, niet echter als een toonbeeld van gehoorzaamheid en legertucht. Het is nu goed uitgevallen, maar het had ons aller ondergang ten gevolge kunnen hebben. En zich tot Moeremans richtend, vervolgde hij:

— Uw moed verdient dat gij onze aanvoerder wordt; het bevelhebberschap zal u wel voorzichtigheid en beleid geven. Gij zult in 't vervolg aan ons hoofd staan en ons bevelen. Ik zweer, kapitein Moeremans, dat ik u stipt, zonder morren of redeneeren, gehoorzamen zal, onverschillig wat gij ook gebieden zult.

Het door de lantaarn rood verlicht gelaat van Jan de hovenier, gaf een kluchtig tooneel te aanschouwen. Zijn tong was weer dadelijk belemmerd.

— Wat!... ik, kapitein?... ik u gebieden!... gij mij gehoorzamen!... zijn we zinneloos, kapitein?... 'k Ga loopen, zeg ik zoo, 'k ga loopen...

— Er mag maar één hoofd wezen, Jan, en dit hoofd moet gehoorzaamd worden.

— Zeker, kapitein, zeker!... Hm... gij zijt ons hoofd!...

— En ge wilt mij niet gehoorzamen!

— Ik!... ik... jawel... dat is maar eens zoo geweest!... Ze stonden daar zoo vlak in den maneschijn en ze waren bezig met ons dorp in brand te steken...

Moeremans stak zijn hand uit naar Rollier, die ze hartelijk aannam en hervatte:

— Gij moet ons leiden, kapitein, tot de zege of tot den dood... en ik zal u stipt gehoorzamen.

— Zweert ge dat, Moeremans?

— Zweren, kapitein, zweren... Denkt ge dat ik ginds uw gebod met opzet overtreden heb? O, neen! Ik kon me niet meer bedwingen. Ik zweer alles in het werk te zullen stellen om mijne onderdanigheid te toonen, zonder morren en zonder redeneeren te doen wat gij zegt.

— Verbindt gij u allen door denzelfden eed, broeders?

— Ja! ja! ja! klonk het eenstemmig.

— Dan, jongens, mijn hartevrienden, zal ik u leiden tot de zege of tot den dood, volgens het woord van Jan Moeremans, mijn eersten luitenant. Gaan we nu onze makkers opzoeken; dooft ons legervuur en de lantaarns uit.

Aan dit bevel werd onmiddellijk gevolg gegeven en stilzwijgend stapte de troep naar de baan.

Allen wierpen een laatsten blik op het brandend Willebroeck en sloegen den weg in naar Puers.

Millioenen sterren flikkerden aan den nachtelijken hemel. De wind was gaan liggen en men hoorde nog alleen het dof gerucht der stappen en een geheimzinnig ruischen door de dorre bladeren van de halfontlooverde kruinen.

Zwijgend bewogen de gestalten der patriotten over de baan.

Het was middernacht.

De gloed van den brand kleurde den horizon achter hen met eene bloedige vlek.

Eensklaps bleven allen staan, zonder dat zij wisten waarom....

De boezems hijgden, doch de adems werden ingehouden. Men verwachtte iets, dat komen moest. Meer nog dan al de anderen, onderging Rollier die geheime waarschuwing...

En voor de tweede maal dien avond kwam er een lange waaier van den verren gezichteinder en ruischte door de boomen. Allen bogen het hoofd als op den stond, toen de apostelen verenigd waren op Pinksterdag, om den H. Geest te ontvangen... Het scheen ook alsof vurige tongen op hen zouden nederdalen...

En in die geheimzinnige stilte van den nacht klinken plots wondere tonen.

Eerst hoort men op verren, heel verren afstand het geluid:

Tang! Tang! Tang!

Rollier ontdekt het hoofd en, terwijl zijn strijdgenooten zijn voorbeeld volgen, spreekt hij luid:

— « De engel des Heeren heeft Maria geboodschapt ».

Allen antwoorden als één man:

— « En zij heeft ontvangen van den Heiligen Geest ».

Tang! Tang! Tang!

— « Zie de dienstmaagd des Heeren ».

— « Mij geschiede naar uw woord ».

Tang! Tang! Tang!

— « Het woord is vleesch geworden ».

— « En Het heeft onder ons gewoond ».

Op het Angelus volgt nu een geklingel van klokken, een beiaard van geklep.

En angstig en snel luiden, luiden de klokken, verre-verre, verre... daarop heller, heller, heller... steeds nader en nader...

Zoolang hebben de klokken stil gehangen in Vlaanderen. Nu zwieren en slingeren ze, omhoog, omlaag...

Bronzen muilen roepen, nu ten noorden, dan ten zuiden: Te wapen! te wapen! te wapen!

Een ijzing kilt het hart der Sanskulotten, en de Boeren, de patriotten, luisteren, met opgeheven hoofd en een gelaat, dat van hoop en vreugde glanst. Zij zwaaien hunne geweren in de lucht.

Te wapen! te wapen! te wapen! Het stormt in Vlaanderen!

Luid, luid, gezegend brons! Schud het Vlaamsche volk wakker! Laat de harten opbonzen! Laat het staal uit de scheede vliegen. Te wapen! te wapen! De vijand bezoeft het erf der vaders! De vloek dreunt in de huizen des gebeds! Vrijheid! vrijheid! Te wapen! te wapen! want de noodklok stormt door geheel Vlaanderen!

En op dien heiligen stond gaan de vensters open van elke woning, en luisteren mannen en vrouwen, grijsaards en kinderen naar het wekkend gelui van Vlaanderen's klokken.

DERDE HOOFDSTUK.

GEVANGEN!

Jan Meving, de brouwerszoon van Willebroeck, dien zij zoo moedig hebben zien vechten aan de zijde van Rollier, was door dezen naar Pieter Corbeels, té Turnhout, en naar Van Gansen, te Westerloo gestuurd, om de laatste inlichtingen te brengen vóór den strijd.

Het is 21 October.

De stormklok klept alom, de archieven worden verbrand om de inlijving bij het leger onmogelijk te maken, de Fransche vlaggen worden aan flarden gescheurd, de Vrijheidsboomen neergehaald, en de kerken met geweld geopend. Want men weet het, de republikeinen hadden de klokken en het orgel tot zwijgen gedoemd.

« De kneveling, in schijn van minder belang, woog zwaarder en was onverdraaglijker dan duizend andere van erg en hoogst ernstig aanzien, bemerkt terecht geschiedschrijver Orts.

De klokken zijn niet slechts nuttig voor het volk, maar

het heeft ze ook lief, als bekende stemmen, die in wel en wee hare tonen laten hooren.

Het eerste bedrijf van den opstand was in den nacht overal hetzelfde geweest : naar den toren loopen, om eerst het Angelus en daarna storm te kleppen. Het orgel werd bespeeld, en, zelfs zonder altaar, zonder priester, herhaalde men dien nacht in nagenoeg al de kerken van Vlaanderen de gewijde zangen van verzwonden tijden.

Niettegenstaande zijn ruwe schors, is de boer dichter in de ziel ; zijn hart stemt hem tot mijneren en de landziekte en het wrange heimwee tasten het gemoed aan van de *Conscrits*, die aan den ploeg ontruikt en naar verre streken gezonden worden.

De eenzaamheid, de afzondering, welke het meeste landbouwwerk medebrengt, 't gestadig in aanraking komen van den landman met het grootsche schouwtooneel der scheping, de onafgebroken gedachte, dat hij met zijn arbeid onder Godes hand staat, dat de oogst en de zon, evenals de hagel en de orkanen van Hem uitgaan, dit alles verwekt deze gemoedstemming bij onze landelijke bevolking.

Hebben de toonkunstenaars niet opgemerkt, dat al de volksliederen, onder het strooien dak der leemen hut ontkiemd, weemoedige melodieën zijn, zooals het *Ranz des vaches*, dat de Zwitsersche soldaten uit de Fransche gelederen deed wegloopen?

De vroolijke deuntjes zijn van steedschen oorsprong, niet omdat de werkmán er gelukkiger is dan buiten, maar omdat hij er minder mijmert.

De republiek had dat begrepen en, om ons geheel te ont-aarden, verbande zij onze moedertaal en lei de klokken het zwingen op.

« Want alles ligt omvat, zegt Chateaubriand, in de betooverende bespiegelingen, die bij den klank onzer dorpskerk in ons gemoed ontstaan.

Godsdienst en gezin, vaderland en moederspraak, de wieg en het graf, het verleden en de toekomst, 't ligt alles in hare tonen besloten ».

En daarom stapte Jan Meving dien morgen zoo blijmoedig op Willebroeck af, want hij wist niet welke verwoestingen er de Sanskulotten den vorigen nacht hadden aangericht. Toen hij het dorp in 't zicht kreeg, stapte hij omzigtiger voort. Welk geluid trof daar zijn ooren? Hij luisterde aandachtig toe, en nu bracht de wind hem, in gebroken tonen, het *Ça ira* en de *Marseillaise* over. Er ging een schok door zijne ledematen. Men had dus gedurende zijne afwezigheid gevochten ! Wat was er geworden van al degenen, die hem zoo nauw aan 't harte lagen? Hij verliet de groote baan, en naderde zijn geboortedorp door het veld. Weldra trof hem een hevige brandlucht en nu ook bemerkte hij een zwarte rook, die boven Willebroeck opsteeg. Onvervaard sloop hij voort, tot tegen het dorp ; van zijn woning waren slechts de vier zwarte, verbrokkelde muren overgebleven. Wat zou er gebeurd zijn met zijn grijzen vader, zijn oude moeder? Eensklaps, zonder redeneeren, zonder nadenken, sprong hij vooruit in de richting, van waar het republikeinsch gezang opging.

— O, vader !... O, lieve moeder ! kreet hij, terwijl een pijnlijke plooi zijn mannelijk gelaat verwrong.

— Jan Meving ! riep plots eene stem.

Verdwaasd keek de jongeling om... Hij ontwaarde eene oude vrouw, die hem uit hare woning wenkte. Hij snelde naar haar toe, want hij had Betteke Brakels herkend.

— Wat is hier voorgevallen? riep hij, schier uitzinnig.

Betteke schudde het hoofd.

— 't Had erger kunnen zijn, Jan, hoewel het nog erg genoeg is.

— Waar zijn vader en moeder?

— Beiden verkeeren in veiligheid... Hun huis werd verbrand, omdat men naar u zocht, maar uw vader en moeder konden hun intrek nemen bij den molenaar. Dit is evenwel het geval niet met jonkvrouw Rollier en hare moeder, die veel te vreezen hebben.

— Jonkvrouw Bertha? hernam de jongeling angstig.

— Zij zelve...

— Wat is haar overkomen?

— Zij bevindt zich bezijden het bosch, in de hut waar vroeger Jane, de wildstrooper, woonde.

— Ja, ja, ik weet het...

— Hare schuilplaats is bekend, en van twee Fransche soldaten heb ik zoo even afgeluisterd, dat men de jonkvrouw en hare moeder gevangen nemen en naar Mechelen overbrengen zal.

— En waar is haar broeder? Waar zijn de patriotten?

— Dat weet ik niet... Men zegt dat ze naar Bornhem zijn geweken. Misschien is het nog tijd... snel naar de hut en verwittig de vrouwen... maar spoed u !

Jan Meving had die laatste aanbeveling niet noodig. Hij ijde weg in de richting van het bosch. Gedurig keek hij om of hij ook ergens Sanskulotten zag. Neen... zij maakten geen haast, want ze hadden den nacht in slemp- en braspartijen doorgebracht. Hijgend kwam Meving aan de hut.

— Jonkvrouw Rollier, doe open ! riep hij. Ik ben Jan Meving.

Onmiddellijk werd de deur geopend.

— Wat is er, heer Meving? vroeg Bertha, toen zij het ontsteld gelaat van den jongeling bemerkte.

— Gij moet vluchten, jonkvrouw, want uwe schuilplaats is ontdekt.

— Vluchten? herhaalde het meisje. Vluchten ! Dat is onmogelijk ! Mijn arme moeder ligt ziek te bed.

— En toch moet het, sprak Jan Meving met klem, en meer en meer kreeg hij zijne koelbloedigheid terug, naarmate het gevaar grooter en dreigender werd. Ondanks het hachelijke van den toestand, kon Bertha niet nalaten den moedigen jongeling te bewonderen.

Deze liep naar de sponde der zieke en sprak :

— De Sanskulotten naderen langs dezen kant, mevrouw, wij moeten een veilige schuilplaats zoeken : voelt gij u sterk genoeg om op te staan?

Bertha sloeg de armen om den hals van hare moeder, en beurde haar hoofd op, dat echter krachteloos terug viel, zoo zwak was de kranke.

— Als wij maar een rijtuig of kar konden vinden, sprak Bertha.

Meving dacht na. Wie woonde er in den omtrek?

— Een rijtuig is er zeker niet, jonkvrouw, maar een kar zouden we misschien kunnen krijgen, antwoordde Meving en liep naar een naburige hoeve.

Ja, daar bezat men nog kar en paard, en toen de jongeling had uitgelegd, waartoe het voertuig dienen moest, werd hem aanstonds alles toevertrouwd. In een oogenblik had hij, door een ouden man geholpen, het paard ingespannen, waarmede hij vlug naar de stulp reed. Loerend stond de hond in de deur, als wist het trouwe dier dat de vijand weer in aantocht was. Spoedig werden kussens en dekens behoorlijk op de kar gelegd ; de krachtige jongeling tilde nu de zieke vrouw op en droeg haar voorzichtig op het voertuig.

Bertha nam naast haar plaats, zoodat het hoofd van hare moeder in hare armen rusten kon, wat het geschok der kar zou verminderen. Jan Meving nam de teugels, en Vriend liep vooruit. Het gespan was reeds aan den omdraai en zou achter het bosch verdwijnen, toen de hond een dreigend gegrol liet hooren.

— Koes, Vriend, zei Meving.

Doch het dier spitste de ooren en bleef midden op den weg vóór het paard staan. Plotseling zag de jongeling vóór hen op de baan een troep Sanskulotten aankomen. Vluchten was onmogelijk. Hij had nog juist den tijd om den hond te bevelen zich stil te houden, en het rijtuig was omsingeld.

— Waar rijdt ge heen, brigand? vroeg de sergeant, die den troep aanvoerde, op ruwen toon.

— Naar het dorp, citoyen-sergeant, antwoordde de jongeling, met veel tegenwoordigheid van geest, en zoo kalm mogelijk.

— Wat gaat gij daar doen?

— Mondbehoefden brengen voor het Fransche leger.

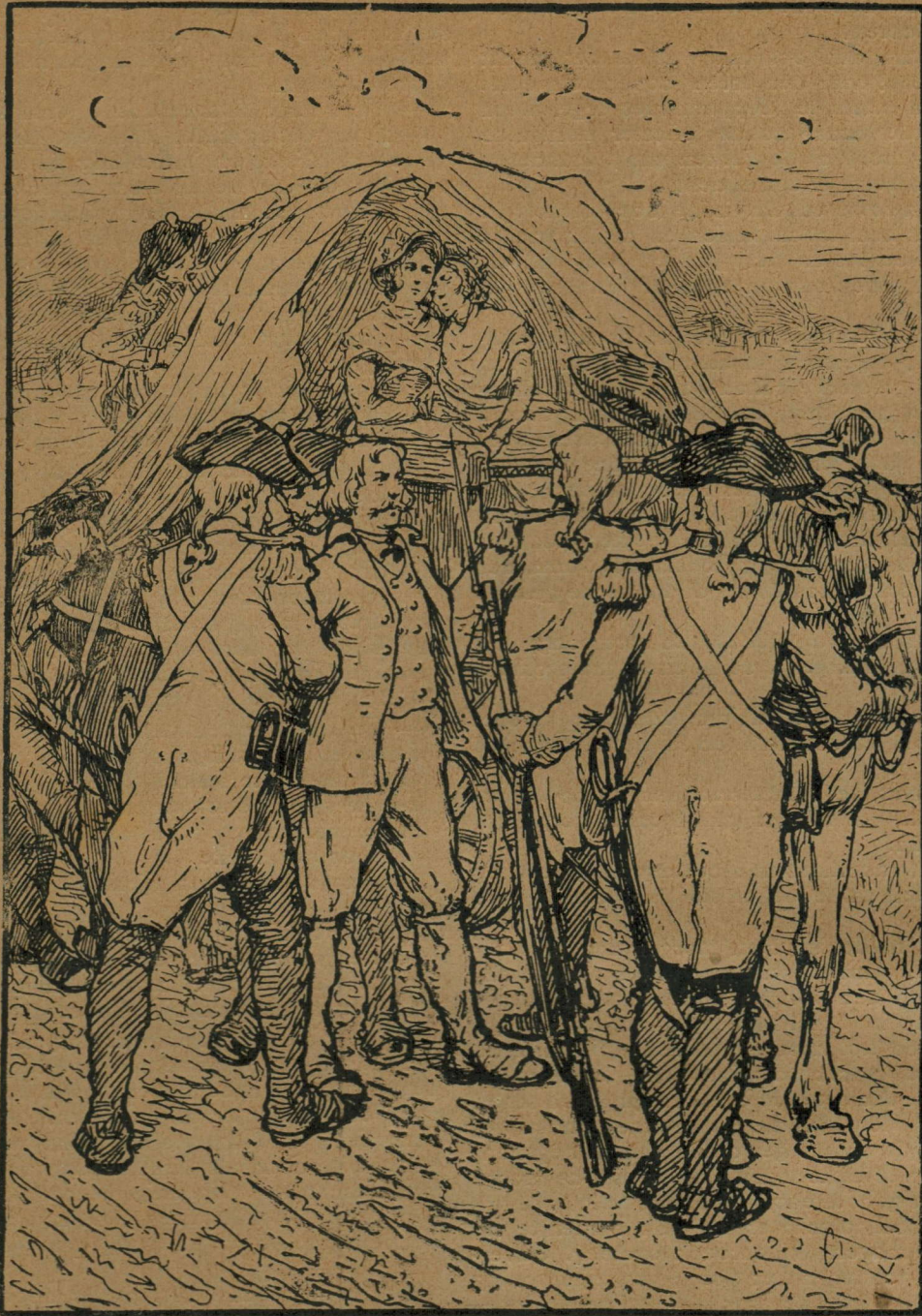
— Ha ! dan zijt ge geen brigand?

— Om den drommel niet, citoyen ; zou ik anders naar Willebroeck rijden, waar de Franschen gelegerd zijn?

— Allons, passez ! zei de sergeant.

Meving herademde reeds, evenals Bertha, die met kloppenden boezem op de huifkar verborgen, niets van het gesprek verloren had.

Dit enkele woord « passez » was de redding.

Meving werd brutaal vastgegrepen (bl. 12).

De sergeant richtte zich reeds tot zijne manschappen, toen een hunner zei :

— *Citoyen-sergeant, ce chariot ne me dit rien qui vaille !* Ik vertrouw dien kerel niet met zijn geslepen gezicht. Wacht laat er mij eens met mijn bajonnet in tasten.

En de Sanskulot zette een stap vooruit, om het puntig staal door de huid te steken. Meving verbleekte ! De bajonnet kon jonkvrouw Bertha of hare moeder dooden

— *Hola, citoyen !* riep hij. Gij zult mijne kar toch niet vernielen ?

— Dat zal ik zeker, *rustre*, want gij hebt een tronie, die sterk op een van een brigand gelijkt.

De Sanskulot stak toe, doch, eer de punt van het wapen de huid der kar had geraakt, striemde Meving hem met zijn zweep zoo geweldig in het gezicht, dat de soldaat een kreet van pijn liet ontsnappen.

Nu was de zaak vergald.

Er steeg een kreet van woede uit de horde op.

— *Mort au brigand !* Hij sterve, de schélm ! huilden de woestaards, en er werden tien bajonnetten tegelijk op Meving's borst gericht.

— *Halte ! Mille bombes !* vloekte de sergeant. *Emparez-moi de ce brigand !* Bindt hem aan handen en voeten, rijdt

met hem naar het dorp en... *Fouillez moi ectte banne !*

Men voerde dit bevel onmiddellijk uit. Meving werd brutaal vastgegrepen en tegen den grond gerukt, terwijl anderen de huid der kar aan flarden scheurden. Daar trof een onverwacht schouwspel hunne oogen. Een jong, beeldschoon meisje, met kalme fierheid in den blik, ondersteunde het bleke hoofd eener grijze vrouw, die in hare armen lag te sluimeren. Het tafereel was zoo indrukwekkend, dat zelfs die ruwe mannen er door geraakt werden. Vrouwelijke schoonheid, vrouwelijke ellende en vrouwelijke hooghartigheid, zijn drie zaken, die altijd boeien, en dit alles kreeg men hier te aanschouwen. De sergeant nam den hoed af en groette beleefd.

— *Citoyenne !*

Alles zou misschien goed zijn afgelopen, doch de dwarskop, die de zweeps slag nog op zijn gezicht voelde branden, zeide :

— *Drommels, sergeant-citoyen, dat zijn de duifjes, die wij zoeken, of ik wil gehangen worden.* Het signalement van citoyenne Rollier en hare moeder stemmen volkomen overeen. Het schaap loopt den wolf in den muil.

— *Zijt gij citoyenne Rollier ?* vroeg de sergeant.

Het meisje blikte den Sanskulot hoogmoedig in de oogen.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen